

JUL PÅ BORNHOLM

KULTURHISTORISK ÅRSSKRIFT

2022

Jul på Bornholm i 90 år • Gådefulde Bognemark •
Bøller på Solskinsøen • Højlyngens digter •
Tvungen fiskersejlds til Kolberg •
Jun-Ichi Inoue i Qaqortoq • Pinsemusik i Ekkodalen •
Manden med hundene • Portræt af familien Skovmand •
Sorthat Odde i fortid og nutid • Folk vi husker •
Bornholms Internationale Gadeteaterfestival

Lærdom og erindring:

Portræt af familien Skovmand

I hjemmet på Nordre Skole i Østermarie finder vi ophavet til en slægt, der i høj grad kom til at sætte sit præg på det bornholmske ånds-, folke- og skoleliv i slutningen af 1800-tallet og starten af 1900-tallet. Flere personer i familien har efterladt sig nedskrevne erindringer og dagbøger, og dette unikke materiale gør os i stand til at komme helt ind under huden på familien Skovmand; en familie, der virkede via undervisning og journalistik og havde berøring med mange flader i det bornholmske samfund.

Af Amanda Stevne Pihl, arkivar ved Bornholms Ø-arkiv

Kristen Hansen Skovmand blev født i Grønninghoved ved Kolding den 17. februar 1841 som søn af Jørgen Hansen Skovmand og hustru Dorthea Helene Larsen. Familien flyttede til Asserballe på Als, og Kristen identificerede sig hele livet som Alsing. Som ældre herre på Bornholm mindedes han hjemstavnen og udtalte, at han ville kysse jorden på Als, hvis han endnu engang satte sine fødder der. Det ved vi fra sønnen Helges erindringer, der også giver indblik i en smertelig hændelse i Kristens barndom, der nok både kaster vemodige skygger over hjemveen og har en finger med i spillet i forhold til at forklare, hvorfor Alsingen fra vest søgte embede så langt væk fra sin hjemstavn som Østermarie i øst.

Vådeskud og vemod

Som barn under treårskrigen (1848-1851) på Als oplevede Kristen ofte, at der kom soldater i hans hjem. De sang sange om fædrelandsånd og mandsmod – sange der indprentede sig i den lille Kristen, der mange årtier derefter sang dem i Østermarie for sine bornholmskfødte sønner og døtre. De stillede også geværene op ad gårdens murværk, når de tog sig et hvil – geværet der i meget høj grad virker dragende på små drenge. Kristen og hans bedste ven legede en dag med en soldats ladte gevær, og da Kristen

for sjov sigtede på kammeraten, gik geværet af og gjorde en ende på drengens unge liv.

Et brag. Et chok. Og derefter en rungende stilhed, der for altid skulle komme til at nage Kristen. Det fokus, der i vore dage er på mental sundhed, posttraumatisk stress, sorg, og samtalens nødvendighed, var der ikke på Als i midten af 1800-tallet, og man kan smerteligt forestille sig, hvordan lille Kristen må have haft det, når alles øjne hvilede på ham.

Den voksne Kristen prøvede kræfter med både handelslære og landbrug uden dog at have smag eller evner for noget af det. Først da han blev optaget på Seminaret i Jonstrup, fandt han sin livsbane, og efter endt uddannelse fik han i 1861 ansættelse i Østermarie på Bornholm. Han tog sin søster Cecilie med sig til øen, og i de følgende 9 år holdt hun hus for ham, mens han virkede ved skolen. Kristen begyndte at omgås en anden markant lærerskikkelse på Bornholm, lærer Josephsen i Gudhjem, om hvem der også kan skrives historie. Kristen forlovede sig med Josephsens ældste datter, Bertha Christine Marie Regina Josephsen – men forlovelsen endte med et brud i stedet for et bryllup.

Bankende hjerter

I mellemtiden var hendes lillesøster,

Karen Augusta Nicoline Josephsen, blevet meget betaget af Kristen, og selvom hun selv var forlovet til anden side, blev denne forlovelse også brudt, og Kristen og Nicoline, som hun kaldte sig, blev viet den 10. april 1870 i Østermarie kirke. Tænk sig et kærlighedsdrama, der har udspillet sig i lærerhjemmet i de dage. Man kan næsten høre dørene blive smækket, tårer blive grædt, sukken i natten og bankende hjerter. I andre hjem havde enhver måske måttet af-finde sig med sin skæbne, men moder Gertrud Wibe havde efter sigende en afgørende finger med i spillet i forhold til at bryde Nicolines første forlovelse, og heldigvis for det, for vi ved fra erindringsmaterialet, at Kristen og Nicoline blev lykkelige sammen, og fra deres rede fløj unger vidt om i landet med handlekraft, virkelyst og meningers mod.

I 1871 blev familiens ældste datter, Gerda, født, og herefter voksede børneflokkens yderligere syv; Fridlev i 1872, Sigurd i 1874, Alfild i 1877, Ingefred i 1880, Helge i 1883, Regnar i 1885 og Holger Skovmand i 1888.

I 1943 nedskrev Alfild sine erindringer om barndomshjemmet i Østermarie, og vi ved fra hendes erindring, at hendes storesøster Gerda skrev dagbog, men dagbøgerne er ikke bevaret – i hvert fald ikke på et arkiv med offentlig tilgængelighed, men måske i privat eje? I 1976 udgav Helge sine erindringer, og

Nicoline og Kristen Skovmand. Foto: Troelsholm.dk

fra dem ved vi, at deres mor også skrev dagbog.

Også Helges børn, datteren Gerda og sønnen Roar, har publiceret deres erindringer, og på Bornholms Ø-arkiv er to arkivkasser proppet med dagbøger fra Fridlev Skovmands hånd. Dermed har vi altså alt i alt et unikt skriftligt materiale, der strækker sig over tre generationer af slægten.

I denne artikel skal vi se nærmere på erindringerne fra Alfhild og Helge.

Herfra min verden går

I 1850 indrettedes skole i det gamle gildesbo på Kirkebyvej 33 i Østermarie. Det er her, Kristen både yder sit virke som skolelærer og bor med sin familie. Bindingsværksbygningen var tidligere gildesbo for det nordre gildeslag i Østermarie. Her mødtes gildet, med oldermanden i spidsen, og drøftede anliggender i henhold til gildets vedtægter. Vedtægterne for det nordre gildeslag i Østermarie, den såkaldte gildeskrå, er ikke bevaret, men en kopi af gildeskråen for det søndre gildeslag i Østermarie er bevaret på Bornholms Ø-arkiv (BØA 2004-8). I den kan man læse om gildets organisering og få en fornemmelse for det sammenhold, et gilde udgøres af.

Det kendes fra flere andre landsogne på Bornholm, at gildesboene blev benyttet som skoler. Da det med forordningen i 1739 gøres lovpligtigt for alle børn at komme i skole, var det mange steder oplagt at benytte gildesboene, hvor man i forvejen var vant til at samles, til formålet.

Den gamle bindingsværksbygning er ikke længere bevaret, men Alfhild har beskrevet den i sin erindring. Hun skriver, at det er en lav, stråtekt bygning med skolestue i den østlige ende, lærerlejlighed i midten, og stald, lo og brændselsrum i den vestlige ende:

“Over en lav Trappesten af Granit, vistnok en gammel Gravsten, kom man ind ad Hoveddøren i en rummelig Forstue og havde Skolestuen paa højre Haand. Til venstre kom man ind i vor 'Storstue', en smal 3 Fags Stue med det taffelformede Klaver på Langvæggen overfor Vinduerne. Paa den korte Væg ind mod Spisestuen stod Sofa med Bord foran. Bordet havde højrodt og sortmønstreret uldent Tæppe. Paa den modsatte Væg til venstre for Indgangsdøren stod Moders Kommode og mellem Vinduerne den gamle Armstol. Ved et af Vinduerne hang en Ampel af Terracotta med en Hængeplante, vistnok Jødeskæg.”

Alfhild fortsætter sin beskrivelse af interiøret i den gamle skolebygning og fortæller også, at det som barn var en spændende oplevelse, da den nye skolebygning i 1882 blev bygget og rejste sig for deres øjne. Herefter anvendtes den gamle bygning kun som hønsehuse og udhus til opbevaring.

Der findes et fotografi fra familien Skovmands stue i den nye skolebygning, og på det er både et klaver, en armstol og et bord med mønstreret dug – formentlig de samme møbler, som dem Alfhild fortæller om. (Se foto på bornholmerhistorier.dk)

Bygningen fra 1882 er opført i rødsten. I 1908 tilføjedes en hvid længe

mod vest. Bygningerne fungerede som skole frem til 1955, hvor den nyopførte centralskole overtog oplandets elever. I dag er bygningerne privat ejendom. Gad vide om klaverets toner, sangene og fortællingerne stadig runger lidt i de gamle vægge?

I 1943 satte Alfhild sig for at nedskrive sine erindringer, og hendes maleriske sprog klæder de dybe minder på en både rammende og betagende måde.

Alfhilds erindringer

“Naar jeg tager mig for at nedskrive Erindringer fra min barndom og første

Alfhild Skovmand (1877-1947)

- Alfhild blev født den 23. oktober 1877 som den fjerde i søskendeflokken.
- I år 1900 blev hun student fra Rønne Lærde Skole - den der senere hed Statsskolen og i dag er Campus Bornholm. Herefter blev hun læge i Haderslev.
- Hun forblev ugift hele livet men adopterede en datter.
- Alfhilds erindring kan læses i fuld længde på hjemmesiden bornholmskebilder.dk På hjemmesiden ligger også mange andre erindringer fra Bornholm – og Ø-arkivet er altid interesseret i at indsamle endnu flere erindringer.

*Alfhild Skovmand
(Foto: Troelsholm.dk)*

Fridlev Skovmands dagbøger fylder to arkivkasser på Bornholms Ø-arkiv, og selvom de er ført med årelange afbrydelser, tegner de et langt og grundigt portræt af Fridlevs liv og levned (BØA 2004-39)

Ungdom, er det vel baade fordi jeg som alle ældre Mennesker uvilkaarligt dvæler ved Tiden, der ligger langt tilbage, og fordi der er noget vederkvægende ved at sysle med Barndomminder, med alt det, der dannede Grundlaget for ens senere Tilværelse, med Tiden, da Livskilderne sprudlede friske fra Bunden, da alt i en var Grode og Vækst, Indtrykkene stærke, Farverne klare, - men det er ogsaa, fordi jeg tænker mig, at det kan være til Glæde for mine Søsken, som tildels har de samme Erindringsbilleder fra Hjemmet, og for yngre Generationer som en Del af Slægtens Historie."

Med disse ord indleder Alfhild sin erindring, og herfra tages vi med tilbage til barndommens land, en tid med ganske andre vilkår end i dag. Verden er beskrevet, som den ses med barnets øjne, og det er umuligt ikke at lade sig rive med.

Alfhild beskriver alle livets aspekter, fra de muntre og komiske øjeblikke, til de alvorlige og dystre. Hun beskriver døden, som hun har oplevet den

som henholdsvis barn og ung voksen, da først en lille pige, Karen, dør, og senere hendes bror Sigurd, der gik bort i en alder af kun 17 år. Karen er Alfhilds kusine. Om hende skriver Alfhild:

"En varm Sommerdag var Moster Thea og Karen en Tur i Rønne og besøgte Kirkegaarden. Medens Moster Thea var beskæftiget ved et Gravsted, løb Karen, plaget af Tørst, hen og drak af Kirkegaardspostens sundhedsfarlige Vand. Hun blev heftigt syg, og ikke mange Dage derefter var hun død. Jeg hørte i flere Dage angstelige drøftelser af Karens Tilstand, og pludselig blev der Tavshed".

Alfhild beskriver, hvordan hun lammes af det at skulle begribe, at Karen ikke er mere, og frustrationen over, at de voksne ikke synes at være lige så ulykkelige som hun:

"Jeg vedblev at dyrke Mindet om Karen som om en Helgen. Et Glansbillede, jeg havde faaet af hende, blev gemt indes i min Skuffe, og jeg brast i Graad, naar hendes Navn blev nævnt".

Man ser for sig den lille pige på kirkegården, løbende på buttede ben over det knasende grus, umiddelbar og uanende den fare, hun placerede sig selv i. Værd at bemærke er Alfhilds frustration over at de voksne tilsyneladende ikke er så knuste over dødsfaldet som hun selv. Første gang man oplever døden – første gang man sådan rigtigt forstår, at det er uigenkaldeligt og uendeligt, det er en svimlende og tung åbenbaring, og den har gjort indtryk på Alfhild.

Alfhilds broder Sigurd dør af hjernebetændelse kun 17 år gammel under et seminarophold i Jelling. Et helt kapitel i erindringen er tilegnet Sigurd, og Alfhild beretter her om sin første oplevelse med teaterets verden i 1891, da hun og Sigurd overværer Henriksens Provinskuespillerselskab, der opfører "Tordenskjold i Dynekilen" og "Frøken Gedeams" i Svaneke:

"Under et af de mest pathetiske Optrin kom jeg til at se hen paa Sigurd og saa, at ogsaa han var bevæget, en Taare faldt ned paa Programmet, som han holdt i Haanden. Dette Program, som jeg gemte omhyggeligt til Minde om den store Aften, tog jeg senere tit frem, og jeg betragtede da altid med Æmhed den lille Plet paa Papiret, hvor jeg kunde se, at Taaren var faldet."

Eventyr

Alfhild fortæller om udflugterne til Almindingen, hvor alle bornholmere samledes ved særlige lejligheder. Så blev de fine hatte fundet frem, men først taget på ved ankomsten, så de ikke blev støvede på vejen. Blandt beskrivelserne af oplevelserne i den bornholmske natur er også vandringerne ved Randkløveskåret og rygter om dumdristige sjæle:

"Bredden er på det smalleste Sted 1,5 Meter. At tage Springet over Kløften var dog en dumdristig Sport. Vi vidste nogle, der havde vovet det: Anton Kjølner og Frederik den 7., da han som ung gæstede Bornholm og boede nogle Dage med sin Stab paa en af Randkløvegaardene. Her bagte han selv Pandekager i Køkkenet og vendte dem ved at kaste dem op i Luften"

og fange dem igen med Stegepanden. Da der ikke fandtes Strøsukker kun Kandis, bad han om en Morter, og saa stødte Prinsen Sukkeret i morteren og sang dertil: "Brunt Sukker, brunt Sukker."

Alfhilds bedstemor bor i Nexø, og besøgene her beskrives som eventyr:

"I en lille Kælderbutik hos "Fajance-madammerne" købte vi smaa Kopper og Kander af gult bornholmsk Fajance, og vi var hos Fotografen. At fotograferes kaldte vi "at sidde på billede". Da Bedstemor senere kom til at bo i Svaneke, spillede Besøgene hos hende en stor Rolle i vor Barndom. Til Svaneke var der ikke længere, end at man nok kunde gaa dertil paa sine Ben, vel at mærke, naar man var blevet 7 Aar; før den Tid var de 5 Fjerdingvej – ca. 10 Kilometer – for droj en Tur. Ligesom Havprinsesserne i "Den lille Havfrue" længtes efter at blive 15 Aar, for at faa Lov til at svømme op til Overfladen og se sig om, saadan længtes jeg efter at blive 7 Aar for at faa Lov til at følge med de store Søskende til Svaneke.

Nabogårdene hjemme i Østermarie, Ravnsgård, Ellesgård og Krusegård, beskrives også i erindringerne, tillige med deres beboere. På den måde er erindringerne en vigtig kilde til forståelsen af hverdagen og samspillet i sognet. Der er også gode husgeråd at hente, som nok de færreste har lyst til at efterprøve i dag:

"Hans Jensen plejede mod Tandpine at tage en levende Skovsnegl i Munden. Det hjalp så godt, sagde han".

Helges erindringer

I 1967 udgav Helge sine erindringer under titlen "Et hjem, en skole, et blad", der udkom på Gyldendals forlag. Hovedparten af bogen fokuserer naturligvis på Helges tid som redaktør på Højskolebladet, men de første mange sider i bogen er helliget barndomshjemmet i Østermarie, og man fornemmer tydeligt den store betydning, det har haft for hans fremtidige virke:

"Til mit første møde med højskolen kom jeg ikke blank og fremmed. I to retninger havde Far og Mor givet os børn

Helge Skovmand (1883-1979)

- 1898 journalistelev på Bornholms Tidende
- 1901 optaget på højskolen i Askov
- 1908 redaktør for Højskolebladet

Helge Skovmand fotograferet omkring 1915 (Foto: Troelsholm.dk)

en opdragelse, der pegede frem mod højskolen".

De to retninger er sang og fortælling, der begge fylder meget i barndomshjemmet. Mens Kristen læser højt af skolebøger og skønlitterære klassikere, fortæller Nicoline bornholmske sansåger, som hun havde hørt som barn af de gamle koner i Gudhjem. Desuden bliver der sunget meget i hjemmet, og seks af børnene lærer at spille klaver. I Nicolines eget barndomshjem var opdragelsen en ganske anden, her fik drengene pisk og døtrene blev opdraget strengt og pietistisk:

"Hvilket strømskifte fra den opdragelse Bedstemor gav sine børn til den Mor gav os søskende!" skriver Helge, og der er ingen tvivl om taknemmeligheden i hans ord. "Vi har altid prist vor lykke, for vi har alle været overbevist om, at vi aldrig kunde have fået et lykkeligere hjem, en skønnere barndom end vi fik i det hjem, Far og Mor byggede sammen med hinanden."

Nicolines far, Jacob Josephsen, var lærer i Gudhjem, men i sine unge år var han skomagersvend i København.

Her kom han i kontakt med "de vakte", der samledes hos magister Lindberg på Gl. Kalkbrænderivej, og her stiftede han bekendtskab med Grundtvigs lære. Han er senere blevet kaldt Bornholms første grundtvigianer, og det er tydeligt at strømningen derfra er gået videre til datteren og børnebørnene.

I sin erindring beretter Helge også om sin læretid som journalistelev på Bornholms Tidende, herunder med levende beskrivelser af redaktør Smidt, samt hvad der ellers prægede hans livsbane og karrierevalg; valgmenighedspræsten Marius Jensen og de mange foredrag på Bornholms Højskole. Det er interessant læsning, der tegner et billede af tidens politiske strømninger og ungdommens stærke gåpåmod.

Udover Helges trykte erindringer, har vi også en anden kilde at gå til, nemlig P. K. Stibolts arkiv på Bornholms Ø-arkiv (BØA 1975-35), der blandt andet indeholder en samling breve, der er sendt fra Helge til Stibolt.

Af brevene fremgår det, at Stibolt er Helges gamle lærer i stenografi. Brevsamlingen er fra 1940'erne og 50'erne. Hvordan Helge og Stibolt pludselig har fået kontakt igen, fremgår ikke, men Helge skriver, som 65-årig, at han er glad for den genskabte kontakt. De har ikke set hinanden siden Helge var 15. Helge skriver, at han har mange festlige minder fra Stibolts undervisning:

"For mig er de stadig min gamle lærer – undervisningen på 1. eller var det 2. sal – på "Bornholms handelsakademi" var et festligt moment i min 15års tilværelse i Rønne. Jeg gik ellers meget ensom omkring, beskæftigede mig med mine egne tanker. Stenografitimerne var som et pust fra en rigere verden – ikke mindst senere, vore private timer."

Brevene er dog mestendels en korrespondance om publiceringen af kronikker om familien Skovmand i Bornholms Tidende, og i brevene får man en fornemmelse for det stærke søskendesammenhold i Skovmand-flokken. Et brev handler om, at Stibolt har sendt en kronik om Sigurd og Gerda Skovmand til Helge, som han vil trykke i Tidende. Men Helge rådfører sig med sin bror Regnar, som er imod, at den

trykkes. Han mener, at der allerede har været rigeligt om familien Skovmand i avisen og hentyder formentlig til publiceringen af uddrag af Alfhilds erindringer i 1955.

Netop Alfhilds erindringer er genstand for diskussion i et af brevene. Alfhild, der er storesøster, husker tydeligt moderens graviditet og angst for en forestående fødsel. Om episoden skriver hun i sine erindringer:

“Der ventedes det 6. Barn i Marts, og Moder havde altid haft svære Fødsler med lange Sygelejer. Moder har fortalt, at hun denne Gang følte sig usædvanlig nervøs og angstelig, troede ikke, hun overlevede Fødslen. En Aften, hun var i særlig angstfyldt Stemning, søgte hun og Far Sacramentets Trøst. De sad sammen i Sofaen med den hvide Lampe paa Bordet foran sig, og da de i Salmen “Mindes vi en fuldtro Ven” var kommet til Verset “Naar da om dit Alterbord, trindt og tæt vi tage Sæde, med den Tro at i dit Ord, du er sandelig til Stede” saa Moder at der bagved Lampen stod en lysende Skikkelse. Hun udbrød betaget “Ja, han er sandelig til stede!”

Moderen tolker åbenbaringen som tegn på en nærtforestående død og går fødslen imøde med bange anelser. Fødslen forløb dog godt for både mor og barn, da Helge kom til verden den 14. marts 1883.

Helge bryder sig ikke om denne udlægning af moderens oplevelser ved ritualer, og han mener ikke, at det må

offentliggøres, før de alle er døde. Det er interessant, at der her er et konflikt-punkt mellem Helge og Alfhild. Hvor Alfhild beskriver episoden som et naturligt billede på familiens liv, fornemmer man en vis nervøsitet eller måske direkte skam hos Helge. Han skriver, at de holdt nadver i hjemmet indtil valgmenighedskirken blomstrede frem under Marius Jensen, og vi kan fornemme, at det er et personligt og følelsesladet minde hos dem. Vi ved dog ikke, hvordan Alfhild ville have haft det med en offentliggørelse af hendes erindring, for hun skrev ikke sin erindring med henblik på udgivelse. Hun kan have været enig med Helge i, at der er forskel på, hvad man skriver til sine nærmeste, og hvad der trykkes i dagspressen.

Det er nu 80 år siden, Alfhild skrev sin erindring, og 130 år siden den omtalte åbenbaring fandt sted, så vi må håbe, artiklen her kan få lov at passere, uden nogen vender sig i gravene.

Selvom Kristen var lærer, gik hans børn ikke i skole – de blev undervist hjemme, og undervisningen veg bort fra terperi, katekismus og udenadslære:

“Vi voksede altsaa op uden at kende noget til Lektier eller Skolegang. Vor Skole var i Overensstemmelse med Ordets oprindelige Betydning – Det græske ord Skole betyder Frihed” skriver Alfhild. Også Helge omtaler friheden: *“Det var sang og historie, der opfyldte mig mest i*

mine barneår og kunne udvikles stærkt ved den store – måske også for store – valgfrihed vi havde med hensyn til, hvad vi ville beskæftige os med.”

Det var en vigtig grundsten i opdragelsen i hjemmet, at børnene havde frihed til at lære, hvad de ville og i hvilket tempo de ville. Denne læringsanskuelse var i samtiden – og er det for så vidt stadig – meget moderne og frisindig. Men i et hjem som Skovmands i Østermarie lykkedes friheden, og der kom selvstændige og videbegærlige mennesker ud af det, fordi deres faglige interesser ikke blev påtvunget dem og banket ind i hovederne, men fremlesket, dyrket og næret. Fra Gerdas, Helges datters, erindring får vi fornemmelsen af, at leg også fyldte meget i læringen. Hun skriver om sin far og hans søskende:

“Når børnene fx hver især eller i fællesskab havde læst noget spændende, var det en naturlig ting bagefter at dramatisere og lege handlingen. Det kunne være emner fra sagn, sagaer, viser eller den virkelige historie. Den bornholmske natur med klipper, skov og hav (i nærheden af Randkløves Skår) var en fortrinlig scene for fantasien”.

Hun understreger nysgerrigheden i indlæringen *“så snart et barn stillede spørgsmål om et emne, blev der givet forklaringer eller stillet hjælpemidler og bøger til rådighed. Ideen var, at et behov skulle imødekommes og stimuleres i den rækkefølge, det meldte sig. Man tilstræbte en smittende atmosfære som den bedste forudsætning for indlæring.”*

Gerda skriver også, at Skovmandsbørnene alle videreførte denne undervisningstilgang, da de selv blev voksne og fik børn.

Det er sundt at være sig sit ophav bevidst – både når det gælder slægts-erindringer fra ens egen slægt, ens eget private ophav, og når det gælder et fælles, åndeligt og kulturelt ophav.

Efter at have set nærmere på familien Skovmand, er det nærliggende også at vende blikket lidt indad og reflektere et øjeblik. Hvad har du selv taget med dig fra dit barndomshjem og de generationer, der gik forud? Og hvad har du givet videre?

Studenter fra Rønne Lærde Skole år 1900. Alfild Skovmand sidder som nr. 2 fra venstre på forreste række (Foto på Bornholms Ø-arkiv, ARK35067)